

Bölüm 24

STRATEJİK YÖNETİMİN TARİHSEL GELİŞİMİNE GENEL BİR BAKIŞ

Umut DAĞISTAN¹

GİRİŞ

Stratejik yönetim anlayışı artan rekabet ortamı içinde örgütler açısından her geçen gün önemini arttıran bir olgudur. Uygulamayla koşut giden ve hızla büyüyen bu alana gerek akademisyenler ve araştırmacılar, gerekse yöneticiler ve siyasetçiler devamlı katkı yapmaktadırlar. Bu çalışmada her yıl yayımlanan binlerce makale ve yüzlerce kitapla birikimli bir toplam üzerine oturan stratejik yönetim düşüncesinin tarihsel gelişimine odaklanılacaktır.

İnsanlık tarihi kadar eski olan strateji olgusunun ortaya çıkışı örgütlü yaşamın başlangıcına kadar götürülebilir. İnsanoğlu hayatta kalmak için çok çeşitli stratejiler uygulayagelmiştir, çoğu zaman bunun bir strateji olduğunu bilmeden. Strateji konusunda derli toplu bir şekilde yazılan ilk kaynak Çin askeri stratejisti Sun Tzu'nun M.Ö. 6. Yüzyılda yazdığı 13 bölümden ve savaşın 13 temel unsurundan oluşan "Savaş Sanatı" adlı yapıtıdır².

Strateji her zaman hayatın içinde olan bir kavram olsa da, stratejik yönetimin bilimsel bir çalışma alanı olarak oldukça yeni bir olgu olduğu söylenebilir. Hatta stratejik yönetim alanının resmi bir tanımın ve kendine özgü bir teorisinin olmaması, diğer disiplinlerin alt alanı olarak görülmesi sıklıkla eleştirilmiştir (Mockler, 1995; McGrath, 2007). Ayrıca çok fazla teoriye odaklandığı ve uygulama noktasında çok az çalışmanın olduğu yönünde eleştiriler de vardır (Barney, 2002; McGrath, 2007). Bununla birlikte teorik temellerini, iktisat teorisi ve endüstriyel örgüt çalışmalarının oluşturduğu stratejik yönetim son yıllarda en çok gelişme gösteren alanlardan biri olmuştur. 1920'lerin başında, Harvard Business School, özel işletmeler için ilk stratejik planlama yöntemlerinden biri olan Harvard Politika Modelini geliştirmiştir. Bu yöntem stratejiyi; örgütü ve onun yaptığı işi tanımlayan, amaçlar ve politikalar yapısı olarak görmektedir (Blackberry, 1994: 24). Hammer'a (1996: 193) göre, strateji, bir örgütü bir arada tutan ortak iş parçacığı veya

¹ Dr., Sosyal Güvenlik Kurumu, umutdagistan@yahoo.com

² Her ne kadar Sun Tzu'nun (2019) yapıtı, savaş taktiklerini anlatıyor olsa da, günümüzde birçok çalışma bu kitaptan örnekler vererek hem iş dünyası hem de hayat hakkında önermeler ortaya koymaktadır.

Günümüzde temel yeteneklere dayalı strateji anlayışının daha derli toplu bir yaklaşım getirdiği söylenebilir. Son yıllarda yapılan kuramsal çalışmalarda örgütün kaynak ve yeteneklerinin yanında rekabete dayalı çevresel faktörlerin de önemli olduğu ve bütünsel bir yaklaşım için içsel faktörlerle dışsal faktörlerin birbirini tamamlayıcı oldukları iddia edilmiştir (Amit & Schoemaker 1993; Mahoney & Pandian, 1992).

Sonuç itibarıyla stratejik yönetim alanı uygulayıcılar açısından kazanç elde etmeyle doğrudan ilintili olduğundan oldukça popüler bir alandır. Ancak buradaki önemli nokta bilim insanları açısından, kısa vadeli düşünüp dönemsel sorunlara çareler üretmek yerine bilimin gerektirdiği birikimin oluşmasına katkı sağlamak olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Amit, R. & Schoemaker, P. J. (1993). Strategic Assets and Organizational Rent. *Strategic Management Journal*, 14 (1), 33-46.
- Andrews, K. R. (1965). *The concept of corporate strategy*. Homewood, II Dow Jones-Irwin.
- Ansoff, H. I. (1965). *Corporate strategy*. New York: McGraw-Hill.
- Barca, M. (2005). Stratejik Yönetim Düşüncesinin Evrimi: Bilimsel bir Disiplinin Oluşum Hikâyesi. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), 7-38.
- Barca, M. (2009). Stratejik Yönetim Düşüncesinin Gelişimi. *Ankara Sanayi Odası*, 34-52.
- Barney, J. (1991). Firm Resources and Sustained Competitive Advantage. *Journal of Management*, 17 (1), 99-120.
- Barney, J. (2001). Is the Resource-Based 'view' a Useful Perspective for Strategic Management Research? Yes. *The Academy of Management Review*, 26 (1), 41-56.
- Barney, J. (2002). Strategic management: From informed conversation to academic discipline. *Academy of Management Executive*, 16 (2), 53-57.
- Blackberry, P. (1994). History of strategic planning. *Armed Forces Comptroller*, 39 (1), 23.
- Bowman, E. H., Singh, H., Thomas, H. (2002). The domain of strategic management: history and evolution. In A. Pettigrew, H. Thomas & R. Whittington (Eds.), *Handbook of strategy and management*. London: Sage Publications.
- Bryson, J. M. (2011). *Strategic Planning for Public and Non profit Organizations*. (Fourth edit). San Francisco: Jossey-Bass Publishers,
- Chandler, D. (1962). *Strategy and structure: chapters in the history of the American industrial enterprise*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Collis, D. & Montgomery A. C. (1995). Competing On Resources: Strategy In The 1990s. *Harvard Business Review*, Temmuz-Ağustos.
- Dierickx, I. & Karel C. (1989). Asset stock accumulation and sustainability of competitive advantage. *Management Science*, 35, (12), 1504-1511.
- Faulkner, D. & Johnson, G. (1992). *The challenge of strategic management*. London: Kogan Page.
- Grant, R. M. (1991). The Resource-Based Theory of Competitive Advantage: Implications for Strategy Formulation. *California Management Review*, 33 (3), 114-135.
- Grant, R. M. (2002). *Contemporary Strategy Analysis Concepts, Techniques, Applications* (Fourth edit). New Jersey: Blackwell Publishing.
- Hammer, M. (1996). *Beyond reengineering: How the process-centered organization is changing our work and our lives*. (First edit.) NY: HarperCollins.

- Jemison, D. B. (1981). The contributions of administrative behavior to strategic management. *Academy of Management Review*, 6 (4), 633-642.
- Mahoney, J. T. & Pandian J. R. (1992) The Resource-Based View Within the Conversation of Strategic Management. *Strategic Management Journal*, 13 (5), 363-380.
- McGrath, R. G. (2007). No longer a stepchild: How the management field can come into its own. *Academy of Management Journal*, 50(6), 1365-1378.
- Mintzberg H, Ahlstrand B, Lampel J. (1998). *Strategy Safari: A Guided Tour through the Wilds of Strategic Management*. USA: The Free Press,
- Mockler, R. J. (1995). Strategic management: the beginning of a new era. *International Review of Strategic Management*, 6, 1- 42.
- Porter, M. E. (1987) From competitive advantage to corporate strategy. *Harvard Business Review*, May-June, 1-21.
- Porter, M. E. (1991) Towards a Dynamic Theory of Strategy. *Strategic Management Journal*, 12, Special Issue: Fundamental Research issues in Strategy and Economics, Winter, 95-117.
- Porter, M. E. (1996). What is strategy?. *Harvard Business Review*, 61-78.
- Prahalad, C. K. & Hamel, G. (1990). The Core Competence of the Corporation. *Harvard Business Review*, 68 (3), 79-91.
- Rumelt, R. P, Schendel, D, Tecee, D. J. (1991). Strategic Management and Economics, *Strategic Management Journal*, 12, Special Issue: Fundamental Research issues in Strategy and Economics, Winter, 5-29.
- Shrader, C., Taylor, L., Dalton, D. (1984). Strategic planning and organizational performance: A critical appraisal. *Journal of Management*, 10 (2), 149-171.
- Sun Tzu (2019). *Savaş Sanatı*. (Giray Fidan, Çev.). İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Tanwar, R. (2013). Porter's Generic Competitive Strategies, *Journal of Business and Management*, 15 (1), 11-17.
- Wright, P., Kroll, M., Pamell, J. (1996). *Strategic management: Concepts and cases*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.